

*Рекомендовано до друку вченою радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(протокол № 11 від 29.05.2008 р.)*

**Редакційна рада “Наукового вісника Волинського національного університету
імені Лесі Українки”**

Коцан І. Я., доктор біологічних наук, професор (головний редактор).
Цьось А. В. – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор (заступник головного редактора).
Гаврилюк С. В., доктор історичних наук, професор (заступник головного редактора).
Давидюк Г. Є., доктор фізико-математичних наук, професор.
Карлін М. І., доктор економічних наук, професор.
Мельник В. М., доктор технічних наук, професор.
Мірченко М. В., доктор філологічних наук, професор.
Смолюк І. О., доктор педагогічних наук, професор.

Редакційна колегія

Філологічні науки

Гороть Є. І., кандидат філологічних наук, професор (відповідальний редактор).
Моклиця М. В., доктор філологічних наук, професор.
Бублейник Л. В., доктор філологічних наук, професор.
Дубина М. І., доктор філологічних наук, професор.
Жулинський М. Г., доктор філологічних наук, дійсний член Національної академії наук України,
директор Інституту літератури імені Т. Шевченка НАН України.
Мірченко М. В., доктор філологічних наук, професор.
Оляндер Л. К., доктор філологічних наук, професор.
Перебийніс В. І., доктор філологічних наук, професор.
Сологуб Н. М., доктор філологічних наук, професор.
Удалов В. Л., доктор філологічних наук, професор.
Шульжук К. Ф., доктор філологічних наук, професор.
Костусяк Н. М., кандидат філологічних наук, доцент (відповідальний секретар).

Журнал є науковим фаховим виданням України, у якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора чи кандидата наук (див. додатки до постанов президії ВАК України від 09.02.2000 р. № 2-02/2, 12.05.2002 р. № 1-05/6, 09.06.1999 р. № 1-05/7, 11.10.2000 р. № 1-03/8).

Адреса редакції: 43025 м. Луцьк, просп. Волі, 13, Волинський національний університет ім. Лесі Українки.
Тел.: (0332) 72-83-87, 72-35-52. Факс: (0332) 72-35-52. Ел. адреса: lutsk.vezha@gmail.com.

Редактори та коректори: В. С. Голюк, В. І. Гребенюк, М. П. Гребенюк, Г. О. Дробот, З. С. Мацюк, Д. С. Папук, В. Є. Сикора, Т. В. Яков'юк, Н. Я. Ярмольчук. **Оператори:** Н. С. Раш, О. С. Шумік. **Верстка:** М. Б. Філіповича. Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 4174 від 05.05.2000 р. Засновник і видавець – Волинський національний університет ім. Лесі Українки (43025 м. Луцьк, просп. Волі, 13). Підп. до друку 01.06.2008 р. Обсяг 56,1 обл.-вид. арк., 64,17 ум. друк. арк. Наклад 300 пр. Ціна за домовленістю. **Редакційно-видавничий відділ “Вежа” ВНУ ім. Лесі Українки** (43025 м. Луцьк, просп. Волі, 13). **Друк – РНВ “Вежа” ВНУ ім. Лесі Українки** (43025 м. Луцьк, просп. Волі, 13). Свідоцтво Держ. комітету телебачення та радіомовлення України ДК № 3156 від 04.04.2008 р. Зам. 2046.

© Гончарова В. О. (обкладинка), 2008

© Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2008

РОЗДІЛ VI. ПРИКЛАДНА ЛІНГВІСТИКА. КОМП'ЮТЕРНА ЛІНГВІСТИКА

Біскуб І. П. Лінгвістичні аспекти моделювання знань в англомовному дискурсі програмного забезпечення	370
Волошиновська І. А. Аналіз просторової моделі текстового корпусу як метод формування тематичних підрозділів та розпізнавання авторської ідеї в колективних роботах	375
Гайдис Х. М. Судова лінгвістика як підгалузь прикладної лінгвістики: зарубіжний досвід й українські перспективи	380
Демків І. В. Створення семантичного ядра сайта у ході його пошукової оптимізації	383
Лавриненко О. Л. Неологізми комп'ютерної сфери	386
Остапович О. Я. Корпусний аналіз текстових електронних масивів у вивченні фразеології іноземних мов. Методологічні принципи, практична аплікація, межі й застереження	391
Шульгіна В. І. Термінологічні банки даних як елементи машинних фондів	399

РОЗДІЛ VII. СОЦІОЛІНГВІСТИКА

Григорів Н. М. Соціолінгвістичний підхід до вивчення гендеру	403
Деркач Н. В. Вплив соціокультурних факторів на просодичну організацію англійського прислів'я	407
Місягіна І. М. Вплив статусного параметра на реалізацію комунікативної стратегії ухильності	411
Олікова М. О. Мовна гендерна нерівність і засоби її усунення	418
Рубчак О. Б. Вплив соціокультурних чинників на просодичну організацію мовлення респондентів теле- та радіоінтерв'ю	421
Тарнавська О. М. Вікова диференціація стратегічної поведінки у комунікативній ситуації компліменту	424
Теслер О. В., Рогошко О. А. Особливості найменування жіночих професій у французькій мові	427

РОЗДІЛ VIII. СИСТЕМНІ ТА ФУНКЦІОНАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ МОВНИХ ОДИНИЦЬ РІЗНИХ РІВНІВ

Белова С. В. Кількісні характеристики темпоральних прислівників-антонімів	431
Бурка Н. А. Внутрішня структура фонем у класичній фонології	434
Васильченко О. Г. Функціонування алофонів німецької фонемі [r] у дикторському мовленні	439
Вітвіцька І. В. Утворення арготизмів сучасної французької мови за рахунок складних графічних комплексів – триграм та пентаграм	444
Гармаш О. Л. Особливості феномену графічної варіативності англомовних інновацій	447
Гришина Т. В. Особливості функціонування глоттальної змички у вокалічних системах	452
Івашків-Козут С. В. Градація та повтор у категорії аугментативності (на матеріалі сучасної англійської мови)	457

Вплив соціокультурних факторів на просодичну організацію англійського прислів'я

Роботу виконано на кафедрі германської та фінської філології КНЛУ

У статті виокремлено провідні соціокультурні фактори, вплив яких необхідно урахувати під час опису результатів експериментально-фонетичного дослідження просодичної організації англійського прислів'я.

Ключові слова: соціокультурні фактори, соціальний статус, соціальна роль, фактор кількості слухачів, просодична організація, прислів'я.

Derkach N. V. Influence of Sociocultural Factors on the Prosodic Organization of English Proverb. In the paper the leading sociocultural factors, whose influence should be taken into consideration while describing the results of the experimental phonetic study of the prosodic organization of English proverb, are distinguished.

Key words: sociocultural factors, social status, social role, factor of listeners' number, prosodic organization, proverb.

Відомо, що необхідність реалізації певної комунікативної інтенції та досягнення бажаного комунікативного ефекту спонукає мовця у рамках конкретної ситуації мовлення обирати просодичні засоби оформлення висловлення під впливом групи екстралінгвістичних факторів [2, 83; 3, 112]. Природною, у зв'язку з цим, уявляється особлива увага, приділена багатьма відомими дослідниками (Д. О. Кантер, А. А. Калита, С. М. Гайдучик, М. В. Хітіна, Л. П. Крисін, О. Л. Фрейдіна, К. С. Махариан та ін.), визначенню номенклатури екстралінгвістичних факторів, що здійснюють вплив на просодичне оформлення різних типів висловлень.

Незважаючи на визначення авторами досить широкого переліку й окреслення специфіки варіювання цих факторів, отримані ними результати не дають змогу виокремити з їхньої множини ті, які здатні здійснювати найбільший вплив на просодичну реалізацію англійського прислів'я, актуалізованого в усному соціально спрямованому дискурсі.

Тому метою започаткованого нами теоретичного дослідження було визначення мінімуму провідних соціокультурних факторів, вплив яких необхідно враховувати під час опису результатів експериментального вивчення просодичного оформлення англійського соціально спрямованого прислів'я.

Особливу значущість соціокультурних факторів у процесі спілкування зумовлено тим, що за допомогою мови люди встановлюють, підтримують і регулюють свої соціальні відносини, маніфестують приналежність до певної суспільної групи, стверджують свою ідентичність та формують в інших людей певне уявлення про себе [10, 18].

На основі сумісного аналізу ряду наукових праць [1, 120–121; 2, 30, 83; 10, 18–19, 34; 5, 126; 3, 104], проведеного під кутом зору мети нашого дослідження, було визначено перелік найбільш впливових соціокультурних факторів, до яких насамперед доцільно віднести: вікові, гендерні, національно- та етнокультурні характеристики комунікантів, відносини між комунікантами (офіційні/нейтральні/дружні), ступінь знайомства співбесідників (повне або поверхневе), число комунікантів, компоненти соціальної структури (напр., суспільні прошарки та групи), соціально-статусні характеристики в межах групи, а також соціальні ролі мовця та слухача, що взаємодіють за лініями – “свій/чужий” і “рівний/нерівний” (тобто, “вище/нижче”).

У праці [2, 30] особливо підкреслюється, що в ході реалізації одного й того ж повідомлення складники мовленнєвого сигналу, і передусім його надсегментні характеристики, здатні підлягати суттєвим модифікаціям залежно від таких соціокультурних факторів, як ситуація мовлення та статус партнерів із комунікації.

Проте, як показав ретельний аналіз змістового насичення ряду наукових джерел [2, 264–265; 10, 20; 5, 134], фактор статусу партнерів із комунікації є досить складним за своєю сутністю. Так, “соціальний” [10, 20; 5, 134] чи “соціокультурний” [2, 264–265] статус, або “соціальна позиція” [5, 134] є укрупненим поняттям і фактично віддзеркалює цілий ряд інших соціокультурних факторів, таких як соціальне походження комунікантів, їхню стать, територіальне походження, постійне місце проживання, освіту, професію тощо.

Утім згаданий аналіз дає підстави стверджувати, що використання ознаки соціального статусу й оцінка кількості слухачів складають мінімальну сукупність характеристик, здатних інтегрувати вплив усього набору або переліку перерахованих вище соціокультурних факторів. Тому врахування двох визначених таким способом провідних соціокультурних факторів можна вважати необхідним і достатнім для проведення започаткованого нами експериментально-фонетичного дослідження просодичної організації англійського прислів'я, актуалізованого у соціальноспрямованому дискурсі.

Подальший розгляд змісту поняття “соціальний статус” показує [10, 20; 5, 134], що соціальний статус індивіда в ієрархії певної соціальної групи може бути встановлений формально або визнаний імпліцитно за віссю “вище-нижче”, а відповідне становище мовця щодо слухача, порівняно з їхніми соціальними статусами, доцільно кваліфікувати [8, 59] як вищий, рівний або нижчий статус. Проте, як це вказується у працях ряду дослідників [8, 16; 3, 104; 12, 195], за рахунок позначення свого соціокультурного статусу маркерами всіх рівнів мови та специфіки просодичного оформлення висловлення, у межах такої класифікації виникає можливість однозначної ідентифікації приналежності мовця до певної соціальної групи.

Аналізуючи специфіку просодичного вираження соціально-рольових відносин комунікантів, Л. О. Кантер [3, 104] доходить висновку, що основними просодичними параметрами, які передають відносини зверхності/підлеглості, є тональний діапазон, гучність та тембр. Фактор соціального статусу мовця здатен також здійснювати вплив і на варіативність темпу мовлення, яка детермінує характер паузації, членування мовлення на синтагми та його ритмічну організацію [12, 192–193]. До просодичних універсалій прийнято відносити також [3, 102] уживання високого тонального рівня для вираження ввічливості, покірності, слабкості, підлеглості і низького рівня для вираження авторитарності, агресивності, впевненості і т. п. Важливу роль у процесі емоційної та соціокультурної ідентифікації мовлення відіграє й актуалізація словесного наголосу, який здатен позначати культурні

та освітній рівень мовця або виступати як індикатор соціальної і професійної приналежності людини [8, 25]. У свою чергу, закономірності зміни тону пояснюються [2, 114] стосунками між співрозмовниками та тоном, ужитим у попередній репліці.

Слід також звернути увагу на результати експериментально-фонетичного дослідження [12, 195], присвяченого соціолінгвістичним особливостям просодичної організації англійського офіційно-ділового діалогічного мовлення, якими встановлено варіювання ряду просодичних параметрів під впливом чинника соціального статусу мовця. При цьому рівний і нижчий статуси протиставляються вищому за найбільшою кількістю показників, включаючи характер такту, тип шкали, вид термінального тону та діапазон інтенсивності. У свою чергу, у згадуваній праці вищий і нижчий статуси протиставлені рівному за характером передшкали та висотно-тональним рівнем початку фрагментів, а вищий і рівний статуси протиставлені нижчому за гучністю та тональним максимумом [там само].

Автором встановлено також, що гранично протилежні вищий і нижчий статуси відрізняються середньозвуковою тривалістю фрагментів (середня та коротка для вищого і збільшена для нижчого статусу) та тривалістю пауз (збільшена, максимальна для вищого і коротка, мінімальна для нижчого статусу), що свідчить про наявність лінійної пропорційної залежності тривалості паузи й оберненої пропорційної залежності середньозвукової тривалості фрагментів від підвищення соціального статусу. Це безпосередньо підтверджує відому тезу [5, 137] про те, що мова особи з підлеглою роллю є загалом більш експліцитною, ніж мова її співбесідника, адже мовець уникає редукції мовних засобів, яка може призвести до втрати інформації.

На відміну від цього, у праці [8, 28] зазначається, що прискорений темп може характеризувати також і невисокий соціальний статус індивіда, а сповільнений, навпаки, здатен вказувати на його достатньо високий соціальний статус, формальну ситуацію спілкування тощо. Відчуття мовцем свого вищого соціального статусу корелює також із підвищенням висотно-тонального рівня.

Серед інших названих у праці [12, 195] просодичних показників конкретного статусу необхідно відзначити також характерність усіченого мелодійного контуру як одного з відповідників рівного статусу і переважно мінімальну швидкість зміни частоти основного тону як одного з корелятивів нижчого статусу. За її результатами стає очевидним, що тональному інтервалу притаманна найбільша варіативність (позитивний середній підвищений для вищого статусу, варіативний для рівного статусу і позитивний звужений для нижчого статусу), а це дає нам підстави вважати згадуваний показник одним із досить надійних просодичних корелятивів соціального статусу мовця.

Узагальнення опису результатів наведених вище фонетичних експериментів свідчить, що поділу статусу мовця щодо статусу слухача на низький, рівний та вищий відповідає наявність варіативності просодичних параметрів, яка підтверджує доцільність уточнення ступеня кореляції просодичних параметрів і соціального статусу комунікантів під час дослідження просодичної організації англійського прислів'я, актуалізованого у соціально спрямованому дискурсі.

Слід також зважати на те, що в межах конкретної мовленнєвої ситуації під час визначення ставови мовця щодо слухача, порівнюючи їхні соціальні статуси, необхідно враховувати, що поняття статусу пов'язується зазвичай [10, 20] зі стратифікаційною варіативністю мови, у той час як у реальній ситуації мовлення статус ідентифікується з більш динамічною соціальною роллю – “нормативно схваленим суспільством видом поведінки” [5, 134], очікуваним від кожного, хто має конкретний соціальний статус.

Саме за таких умов співвідношення соціальних ролей класифіковано у праці [5, 136] як: 1) $P_x > P_y$ (домінуюча роль); 2) $P_x < P_y$ (підлегла роль); 3) $P_x = P_y$ (рівноправні ролі), а ситуації спілкування визначаються як симетричні ($P_x = P_y$) та асиметричні ($P_x > P_y$, $P_x < P_y$). Автор зазначає [5, 134], що реалізація індивідом конкретної соціальної ролі залежить як від його положення у певній соціальній групі, так і від реальної ситуації спілкування, оскільки мовець може реалізувати роль згідно зі своїм соціальним статусом або коригувати її відповідно до свого наміру під впливом обставин спілкування (наприклад, під дією принципу ввічливості або кооперації, коли є необхідність заспокоїти, втішити співрозмовника тощо). Відомо також [4, 12–13], що використання прислів'я як “пом'якшеного” прийому ведення розмови у вигляді непрямого інформування, натяку може бути детерміноване, у тому числі дією принципу ввічливості, образності та співробітництва, що знижує категоричність судження і дозволяє уникнути небажаного перлокутивного ефекту [7, 257], особливо якщо комунікативно-рольовий статус мовця не є вищим за адресата.

Для оцінки частоти прояву умовних змін соціального статусу мовця до статусу слухача в реальній комунікації нами було проаналізовано 70 уживаних у контексті англійських прислів'їв, відібраних із художніх текстів за методом суцільної вибірки. Аналіз показав, що у більшості випадків (69 % ситуацій) спостерігається збіг статусу мовця і його відповідної ролі (напр., вищий статус – зверхня роль, рівний статус – рівноправна роль, нижчий статус – підлегла роль). Водночас, для решти випадків характерною є спроба мовця відповідно скоригувати свій комунікативно-рольовий статус, наприклад, підвищити його від підлеглого до рівноправного (13 % ситуацій), знизити від зверхнього до рівноправного (7 % ситуацій) або підвищити від рівноправного до зверхнього (6 % ситуацій).

При цьому кількість випадків, у яких комуніканти мають рівноправний або коригують свій статус до рівноправного, становить 66 % від загальної кількості ситуацій. Це показує високу частотність уживання прислів'я у ситуаціях із цілком визначеним прагненням до симетрії, зумовленої принципом кооперації, за яким для успішного спілкування відбувається необхідне взаємне пристосування комунікантів, що й позначається на виборі мовних і немовних засобів [10, 19]. Водночас, коли є необхідність представити прислів'я як незаперечну настанову, повчання, мораль, у значній кількості випадків мовець зберігає відповідно до свого статусу зверхню роль або коригує свій статус від рівноправного до зверхнього.

Щодо другої виокремленої нами провідної соціокультурної ознаки – кількості слухачів – кваліфікованої [1, 34], у вигляді тріади “індивід – індивід”, “індивід – мала група” й “індивід – велика група”, то слід зазначити, що у кількісному відношенні мала група є нечисленною за своїм складом (зазвичай від 2 до 50 учасників), завдяки чому в ній здійснюються безпосередні контакти між усіма її учасниками [6, 7, 173–174]. До великих груп відносять, як правило [6, 7], націю (етнос), клас, релігійну конфесію, політичні та суспільні інститути (організації).

На наявності впливу кількості слухачів на просодичну форму висловлення акцентується увага у ряді джерел [9, 166; 11, 136–137; 2, 127], із яких випливає, що висловлювання окремої особи в невимушеній бесіді або повідомлення по радіо, навіть якщо вони містять одну й ту ж інформацію, будуть сприйматися по-різному. Вказується також [9, 166], що на вибір засобів просодичного оформлення висловлення впливає орієнтація повідомлення на одного індивіда або на конкретний у кількісному відношенні колектив, суспільство. При цьому звертається особлива увага [11, 136–137; 2, 127] на залежність зміни окремих просодичних параметрів, зокрема темпу, від таких елементів мовленнєвої ситуації, як кількість слухачів, акустичні властивості приміщення і т. ін.

У лінгвістичних джерелах містяться результати дослідження просодичної організації діалогічного спілкування, у якому мовець орієнтується на одного слухача (Г. Ющенко), проповіді (І. Рудік) та політичної промови (А. В. Сотніков), реалізація яких відбувається в умовах великої аудиторії, висвітлюються просодичні особливості мовлення вчителів, екскурсіводів та викладачів (С. В. Чечель), професія яких пов'язана з діяльністю у малих групах тощо, проте у згадуваних джерелах не відзеркалено результатів кореляції просодичних характеристик висловлення та кількості слухачів.

Вищевикладене доводить, що, по-перше, виокремлені нами з множини розглядуваних чинників фактори соціального статусу мовця та кількості слухачів концентрують у собі вплив усієї визначеної лінгвістами номенклатури соціокультурних факторів; по-друге, трьохрівневі шкали оцінки ступеня варіювання кожного з цих чинників є простими та зручними для ідентифікування. Це свідчить про безсумнівну придатність та доцільність їхнього використання як найбільш впливових соціокультурних чинників зміни просодичного оформлення під час експериментально-фонетичного дослідження особливостей актуалізації англійського прислів'я у соціально спрямованому дискурсі.

Література

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. – К.: Вид. центр “Академія”, 2004. – 343 с.
2. Калита А. А. Фонетичні засоби актуалізації смислу англійського емоційного висловлювання. – К.: Вид. центр КДЛУ, 2001. – 351 с.
3. Кантер Л. А. Системный анализ речевой интонации: Уч. пособ. – М.: Высш. шк., 1988. – 128 с.
4. Корень О. В. Системно-функціональні особливості англійських прислів'їв: Автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2000. – 20 с.
5. Крысин Л. П. Социолингвистические аспекты изучения современного русского языка. – М.: Наука, 1989. – 188 с.
6. Крысько В. Г. Социальная психология: Учеб. для студ. высш. учеб. заведений. – М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2003. – 448 с.

7. Мерзлікіна О. В. Екстралінгвістична зумовленість та комунікативно-прагматичні особливості функціонування прислів'їв у спонукальних мовленнєвих актах (за матеріалами творів М. Сервантеса) // Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики: 36. наук. пр.– Вип. 2 / Відп. ред. Н. М. Корбозерова.– К.: ВПЦ "Київ. ун-т", 2003.– С. 253–259.
8. Федорів Я. Р. Соціокультурні аспекти просодичної реалізації висловлювань-невдоволень (Експериментально-фонетичне дослідження на матеріалі англійського мовлення): Дис. ... канд. філол. наук: 10.02.04 / Київ. нац. лінгвіст. ун-т.– К., 2000.– 248 с.
9. Фомиченко Л. Г. Прагматический компонент общения и стилистически дифференцированные средства его реализации // Функционально-стилистическая дифференциация английского произношения: Сб. науч. тр.– М.: МГПИ им. В. И. Ленина, 1983.– С. 158–169.
10. Хитина М. В. Просодическая архитектура устно-речевого дискурса (на материале русского языка): Автореф. дисс. ... д-ра филол. наук: 10.02.21 / Москов. ордена Дружбы народов гос. лингвист. ун-т.– М., 2005.– 46 с.
11. Цеплитис Л. К. Анализ английской речевой интонации.– Рига: Зинатне, 1974.– 270 с.
12. Ющенко Г. Соціолінгвістичні особливості просодичної організації англійського офіційно-ділового діалогічного мовлення // Наук. зап.– Вип. 75 (2)– Сер.: Філол. науки (мовознав.): У 5 ч.– Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, 2008.– С. 192–195.

Статтю подано до редколегії
06.05.2008 р.

УДК 81-13; 801.8, 316.6

І. М. Місягіна – аспірант кафедри прикладної лінгвістики Національного університету "Львівська політехніка"

Вплив статусного параметра на реалізацію комунікативної стратегії ухильності

*Роботу виконано на кафедрі прикладної лінгвістики
НУ "Львівська політехніка"*

У статті розглядається комунікативна стратегія ухильності у зв'язку зі статусно-рольовими характеристиками мовної особистості. Визначається специфіка статусного параметра вираження комунікативної стратегії ухильності на трьох рівнях моделі мовної особистості.

Ключові слова: комунікативна стратегія, ухильність, соціальний статус, комунікативний статус, соціальна дистанція.

Misyagina I. M. Influence of the Status Parameter on the Realization of Hedging Strategy. The article views hedging strategy with regard to specific social characteristics of a language personality. Specificity of status of hedging strategy is defined and analyzed on three levels of the language personality model.

Key words: communicative strategy, hedging, social status, communicative status, social distance.

Одним з основних дослідницьких підходів сучасної комунікативної лінгвістики є антропоцентричний підхід, при якому головна роль у комунікації відводиться мовній особистості. Інтерес до мовної особистості став стимулом вивчення засобів скерування ментальних процесів мовної особистості у потрібному напрямі та спричинив виокремлення у мовознавстві нового поняття – комунікативної стратегії. Актуальність вивчення змісту, вираження та функціонування комунікативних стратегій зумовлена відсутністю єдності наукових поглядів стосовно параметрів мовної особистості, що впливають на реалізацію стратегії у дискурсах, і факторів, від яких залежить вибір тієї чи іншої стратегії в процесі мовленнєвої діяльності.

Мовленнєве спілкування є соціально обумовленим, оскільки формування та становлення мовної особистості неможливе без урахування умов її діяльності у суспільстві. Є. Ф. Тарасов зазначає, що "специфіку мовної здатності конкретної людини необхідно шукати у специфіці умов її становлення – у специфіці діяльності, у яких склалися навички спілкування і їх мовленнєві кореляти – мовленнєві навички" [7, 114].